

رویکرد کنوانسیون سنگاپور ۲۰۱۹ و نظام حقوقی ایران در مورد چالش‌های سازش‌نامه‌های حاصل از میانجی‌گری تجاری بین‌المللی

رضا معبودی نیشابوری^{۱*}، سید علیرضا رضایی^۲

۱. استادیار حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

۲. دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، دانشکده حقوق علوم و سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۱۶

دریافت: ۱۳۹۸/۰۹/۲۳

چکیده

سازش به عنوان یکی از روش‌های حل و فصل اختلافات در عرصه دعاوی داخلی و بین‌المللی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. مهم‌ترین علت عدم استقبال از سازش، فقدان وصف لازم‌الاجرا در اکثر سازش‌نامه‌ها است. سازمان ملل متحد با تصویب کنوانسیون سنگاپور ۲۰۱۹ در مورد سازش‌نامه‌های حاصل از میانجی‌گری، این نقیصه را در مورد سازش‌نامه‌های مزبور برطرف کرده است. الحاق ایران به کنوانسیون یادشده، گامی مثبت جهت ارتقای جایگاه سازش‌نامه‌ها در حقوق ایران قلمداد می‌شود. در مقاله پیش‌رو، چالش‌ها و مسائل اصلی مطروح در تنظیم کنوانسیون مورد مذاقه قرار گرفته است. در مجموع پژوهش حاضر، به این نتیجه نائل آمده که برخی رویکردهای کنوانسیون مذکور از جمله عدم وضع مقرراتی در خصوص حمایت از توافق‌نامه طرفین مبنی بر حل و فصل اختلافات از طریق سازش و عدم ارائه قواعدی صریح در خصوص لزوم حفظ محرمانگی در فرایند میانجی‌گری قابل نقد می‌باشند. همچنین به نظر می‌رسد با توجه به تأکیدیاتی که نظام فقهی و حقوقی ایران

Email: maboudi@um.ac.ir

* نویسنده مسؤول مقاله:

نسبت به برتری روش سازش بر روش‌های ترافیعی حل اختلاف دارد، شایسته است نظام حقوقی ایران از سازش‌نامه‌های داخلی نیز حمایتی مشابه یا حتی بیشتر از سازش‌نامه‌های بین‌المللی به عمل آورد.

واژگان کلیدی: لازم‌الاجرا بودن سازش‌نامه، شناسایی سازش‌نامه، توافق‌نامه حل و فصل اختلافات از طریق سازش، میانجی‌گری، محرمانگی.

۱. مقدمه

سازش یا میانجی‌گری، به عنوان یکی از قدیمی‌ترین روش‌های حل و فصل اختلافات، کمتر مورد استفاده فعالان تجاری قرار می‌گیرد. وضع مقرراتی توسط آنسیترال و اتحادیه اروپا نیز نتوانست تاثیر چندانی در این خصوص ایجاد نماید زیرا مهم‌ترین علت عدم استقبال از این روش حل و فصل اختلافات، فقدان وصف لازم‌الاجرا در سازش‌نامه‌های حاصل از میانجی‌گری است؛ لذا با در نظر گرفتن مزایای متعدد استفاده از روش سازش در حل و فصل اختلافات طرفین، کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد سازش‌نامه‌های حاصل از میانجی‌گری ۲۰۱۹ (کنوانسیون سنگاپور^۱) (United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation 2019) تنظیم شد. مهم‌ترین هدف این کنوانسیون، ایفای نقشی مشابه کنوانسیون نیویورک در خصوص شناسایی و اجرای آراء داوری خارجی، در جهت افزایش استفاده از روش میانجی‌گری در حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی است. لذا این کنوانسیون، با اعطای وصف لازم‌الاجرا به سازش‌نامه‌ها، حمایت‌های ویژه از سازش‌نامه‌های تنظیمی را نیز مقرر داشته است. علاوه بر اعطای وصف لازم‌الاجرا به سازش‌نامه‌ها، کنوانسیون سنگاپور این امکان را فراهم می‌سازد که طرفین دعوا به سازش‌نامه‌های حاصل از میانجی‌گری به عنوان دفاع در مقابل دعاوی مشابه استناد کنند.

---

۱. از این پس: «کنوانسیون» یا «کنوانسیون سنگاپور».

اصطلاحی که برای فرایند سازش به کار گرفته می‌شود چه میانجی‌گری^۱ باشد چه سازش^۲ عنوان شود، تفاوتی نمی‌کند. سابقاً در قانون نمونه سازش تجاری بین‌المللی آنسیترال ۲۰۰۲ (Uncitral Model Law on International Commercial Conciliation) از اصطلاح «Conciliation» استفاده شده بود؛ اما کارگروه آنسیترال در کنوانسیون سنگاپور^۳ تصمیم گرفت که عبارت «Mediation» را به کار ببرد؛ زیرا عبارت مذکور، معمول‌تر بوده و بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد (Alexander, Sussman, 2018, p. 49; Rooney, 2019, p. 113; Sim, 2019, p. 691; ; 2018, p. 1) McCormick and Quek Anderson, 2019, p. 6; شیروی، ۱۳۸۵، ص ۴۹). تعریف این دو اصطلاح، در بند ۳ ماده ۱ قانون نمونه ۲۰۰۲، بند ۳ ماده ۱ قانون نمونه آنسیترال در زمینه سازش تجاری بین‌المللی و سازشنامه‌های بین‌المللی حاصل از فرایند میانجی‌گری مصوب ۲۰۱۸ (UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation 2018)^۴ و همچنین بند ۳ ماده ۲ کنوانسیون یکسان بوده و از لحاظ مفهوم تفاوتی دیده نمی‌شود (Sussman, 2018, p. 50; Rooney, 2019, p. 113; ; (Chua, 2019(2), p. 5).

کنوانسیون سنگاپور با در نظر گرفتن مزیت‌های سازش، به دنبال ارتقای جایگاه آن در بین سایر روش‌های حل و فصل اختلافات است. از طرفی معمول نبودن سازش در کشورهای مختلف، اهمیت در نظر گرفتن جایگاه سازش در نظام‌های حقوقی گوناگون و تجربه متفاوت کشورها در این خصوص، حساسیت نحوه تنظیم قواعد این کنوانسیون را افزایش داد؛ لذا تنظیم‌کنندگان کنوانسیون بیش از هر چیز به دنبال جذب

۱. Mediation

۲. Conciliation

۳. از این پس «قانون نمونه ۲۰۰۲».

۴. از این پس: «کارگروه».

۵. از این پس «قانون نمونه ۲۰۱۸».

حداکثری کشورها در استفاده از مقررات پیشنهادی بودند تا مثل کنوانسیون نیویورک در خصوص شناسایی و اجرای آراء داوری تجاری بین‌المللی، بتوان در خصوص سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی به یک اتفاق نظر و وحدت رویه در سطح بین‌المللی دست یافت. در جریان مذاکرات کارگروه آنسیترال، چالش‌های مهمی ایجاد شد که متعاقباً تصمیماتی نیز در این خصوص اتخاذ شد. در حقوق ایران سازش‌نامه‌های داخلی غیر از موارد استثنائی از حمایت اجرایی دادگستری برخوردار نیستند و الحاق ایران به کنوانسیون سنگاپور می‌تواند گامی مثبت جهت ترویج این روش حل و فصل اختلافات باشد. البته رویکرد حداقلی مقنن ایران در خصوص سازش‌نامه‌های غیر تجاری یا داخلی و رویکرد حداکثری نظام حقوقی ایران (در صورت تصویب این کنوانسیون) در مورد سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی نوعی موضع‌گیری دوگانه محسوب می‌شود که جایی برای توجیه ندارد و علاوه بر آن برای مقنن و اشخاص موضوع اجرای این قوانین، چالش‌هایی ایجاد خواهد کرد. در این مقاله، مهمترین چالش‌های کنوانسیون سنگاپور با بررسی تطبیقی در حقوق ایران به شرح ذیل مورد بررسی قرار می‌گیرد: «مزایا و نحوه اجرای سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی» (۱)، «ساختار وضع مقررات در خصوص سازش تجاری بین‌المللی» (۲)، «اعطای وصف لازم‌الاجرا به سازش‌نامه‌ها» (۳)، «عدم استفاده از اصطلاح شناسایی» (۴)، «عدم وضع مقررات در خصوص توافق‌نامه حل و فصل اختلافات از طریق سازش» (۵) و «عدم وضع مقررات صریح در خصوص چگونگی حفظ محرمانگی در سازش» (۶).

۲. مزایا و نحوه اجرای سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی

میانجی‌گری روشی سریعتر و ارزانتر نسبت به سایر روش‌ها است و مهمتر از آن باعث حفظ روابط تجاری طرفین می‌گردد (Strong, 2014, p.15 & Schnabel, 2019, p.2, p.22 & Chua, 2018, p.11 & Stitt, 2004, p.8 & Vanišová, 2019, p.2 & Quek Anderson, 2019, p.3 & Sussman, 2018, p.42 & Chua, 2019(1), p.2 & Reif, 1990, p.578 & Vanišová, 2019, p.3-4 & Sun, 2019(A), p.1 & Chua,

2, p.9 & Chua, 2019(1), p.2). در بسیاری از پرونده‌های بین‌المللی مخصوصاً در دعاوی مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی جدا از مسائل حقوقی، ملاحظات سیاسی نیز وجود دارد. در اینگونه دعاوی استفاده از روش سازش مطلوبتر است زیرا اقامه دعوا علیه یک کشور یا دولت به هر مبنایی که باشد، عملی غیر دوستانه در روابط بین کشورها تلقی می‌گردد. (Sim, 2019, p.675 & Reinisch, 2017, p.126-128) یکی دیگر از مزایای استفاده از روش سازش امکان ارائه راه‌حل‌های انعطاف‌پذیر در این روش حل و فصل اختلافات است. در روش سازش، طرفین می‌توانند راه‌حل‌های منعطف و متنوعی را برای حل و فصل اختلاف خود در نظر بگیرند. (Sim, 2019, p.676-677)

کنوانسیون سنگاپور ۲۰۱۹ در خصوص سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی، توسط سازمان ملل متحد جهت ارتقای نهاد میانجی‌گری تنظیم شده است. یکی از موضوعات مهم مطروحه در خصوص کنوانسیون سنگاپور، قلمرو اعمال معاهده مذکور است. برای اینکه سازش‌نامه مشمول کنوانسیون سنگاپور شود، باید سه ویژگی اصلی را داشته باشد: اولاً سازش‌نامه باید ناشی از فرایند میانجی‌گری بوده و دخالت یک ثالث به عنوان میانجی در فرایند سازش ضرورت دارد؛ ثانیاً سازش‌نامه باید دارای وصف بین‌المللی باشد؛ ثالثاً تجاری بودن دعوی موضوع سازش‌نامه نیز ضروری است. یکی دیگر از مسائل مهم در خصوص سازش‌نامه‌ها، نحوه اجرای آنهاست. قبل از تنظیم کنوانسیون سنگاپور، سازش اصولاً به عنوان یک قرارداد قابل اجرا بود. در گذشته این نگاه وجود داشت که با توجه به اینکه مبنای سازش توافق طرفین است پس نباید اجباری در آن وجود داشته باشد و سازش‌نامه‌ها مثل آرای داوری قابلیت اجرایی ندارند (Hadikusumo and Chua, 2015, 15 & Titi, 2019, 24). حتی در پرونده «Halsey v Milton Keynes General NHS Trust» در حقوق انگلستان عنوان شده بود که اجرای سازش‌نامه باعث زیر سوال رفتن حق دسترسی افراد به دادگاه و برخورداری از عدالت می‌گردد (Nolan-Haley, 2013, 159 & Alexander, 2016, 1).

این وضعیت قطعاً مطلوب نیست؛ زیرا در صورت فقدان قابلیت اجرایی سازش‌نامه، طرفین مجبور به مراجعه به مقام قضایی صلاحیتدار جهت درخواست اجرای سازش‌نامه می‌باشند و در این حالت برای آنها مطلوب‌تر است که از همان ابتدا به مرجع مذکور مراجعه نمایند. به بیان برخی نویسندگان (Vanišová, 2019, p.5) در صورت فقدان قابلیت اجرایی در خصوص سازش‌نامه‌ها، پس از انعقاد سازش‌نامه طرفین دعوا در ابتدای راه باقی مانده‌اند زیرا باید جهت اجرای سازش‌نامه به داوری یا دادرسی متوسل گردند (Schnabel, 2019, p.3). اجرای یک سازش‌نامه یا از طریق حقوق قراردادها میسر بود یا از طریق گنجاندن سازش‌نامه در رای قضایی یا داوری یا ثبت توسط دفتر اسناد رسمی امکان اجرای سازش‌نامه میسر می‌گردد (Kingsley, 2019, p.1 & Alexander, 2019, p.416 & Chong and Steffek, 2019, p.452 & Chua, 2018, p.6 & McFadden, 2019, p.181 & Lo and Jo-Mei, 2014, p.389). قانون داوری تجاری کانادا^۱، قانون روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات فیلیپین^۲، قانون سازش سنگاپور^۳ بر اجرای سازش‌نامه از طریق دادگاه‌ها تاکید می‌نمایند. امکان اجرای سازش‌نامه از طریق ثبت در دفاتر اسناد رسمی در حقوق آلمان^۴ و اسپانیا^۵ پیش‌بینی شده است. همچنین اجرای سازش‌نامه به عنوان رای داوری در حقوق هند^۶ و چین^۷ مطرح گردیده است (Chua, 2018, p.6-7). این کنوانسیون به دنبال ایجاد وضعیتی مشابه آرای داوری در کنوانسیون نیویورک، برای سازش‌نامه‌ها است (Strong, 2014, p.28 & Sim, 2019, p.691 &)

۱. Commercial Mediation Act 2010, Chapter 16, Schedule 3, s. 13

۲. Section 17 of the Philippines Alternative Dispute Resolution Act

۳. Section 12 of the Singapore Mediation Act 2017

۴. United Nations Commission on International Trade Law, Note by the Secretariat—Compilation of comments by Governments 13–14, 16 A/CN.9/846/Add.3

۵. Spain's Act No. 5/2012 of 6 July 2012 on mediation in civil and commercial matters and Act No. 1/2000 of 7 January 2000 on civil procedure

۶. Section 73(3) of India's Arbitration and Conciliation Act 1996

۷. Article 51(2) of the Arbitration Law of the People's Republic of China

Chong and Steffek, 2019, 449 & Muigua, 2019, 7 & Strong, 2019, 47 & Sudborough, 2019, p.234 & Alexander, 2018(A), p.1 & Chua, 2019(2), p.2 & Lim, 2019, p.391) (آوایی، ۱۳۹۸، ص ۱؛ جنیدی، ۱۳۹۸، ص ۱) زیرا قابلیت اجرایی آراء داوری مهمترین مزیت این روش حل و فصل اختلافات بوده و مهمترین ملاحظه فعالان تجاری در عدم استفاده از روش سازش عدم قابلیت اجرایی سازشنامه‌ها است. (Chua, 2018, p.7)

یکی دیگر از مسائل مهم در خصوص نحوه اجرای سازشنامه، جهات رد درخواست اجرای سازشنامه توسط مقام قضایی کشور محل اجراست. وفق ماده ۵ کنوانسیون سنگاپور، جهات رد درخواست اجرا، عبارت از موارد ذیل است: (۱) عدم اهلیت یکی از طرفین؛ (۲) «غیرعملیاتی بودن» و «غیر قابل اجرا بودن» سازشنامه وفق قانون حاکم یا وفق مفاد خود سازشنامه؛ (۳) اصلاح بعدی سازشنامه؛ (۴) اجرای قبلی مفاد سازشنامه؛ (۵) ابهام سازشنامه؛ (۶) تعارض درخواست اجرای سازشنامه با مفاد آن تعارض درخواست اجرای سازشنامه با مفاد آن؛ (۷) عدم رعایت استانداردها از جمله استقلال، بی طرفی و افشای روابط سابق توسط میانجی؛ (۸) مخالفت با نظم عمومی و سازش ناپذیری موضوع اختلاف.

۳. ساختار وضع مقررات در خصوص سازش تجاری بین‌المللی

برای اولین بار در تاریخ آنسیترال، دو ساز و کار حقوقی (قانون نمونه و کنوانسیون) به طور همزمان به تصویب رسیدند (McCormick and Ong, 2019, p.546 & Alexander, 2019, p.417). برخی هیأت‌های نمایندگی کشورها در کارگروه آنسیترال (Uncitral, 2015 & Uncitral, 2016) از ابتدا تصویب یک کنوانسیون را توصیه کردند و بیان داشتند ارائه مقررات در قالب قانون نمونه سازش تجاری بین‌المللی نمی‌تواند تأثیر چندانی در ارتقای نهاد سازش و تأمین نیاز استفاده‌کنندگان از این روش داشته باشد همانطور که قانون نمونه ۲۰۰۲ به طور وسیع توسط کشورها به کار گرفته نشد اما کنوانسیون نیویورک بسیار بیشتر مورد استقبال قرار گرفت.

در (Sussman, 2018, p.48 & Alexander, 2018, p.1 & Schnabel, 2019, p.8) مقابل برخی کشورها (Uncitral, 2016) تصویب کنوانسیون را با توجه به عدم توسعه نهاد سازش در بسیاری از کشورها، زود می‌دانستند و معتقد بودند که باید مهلتی به کشورها داده شود تا تجربیاتی در خصوص سازش و مسائل پیچیده آن پیدا کرده و قانون نمونه را در مقررات داخلی خود وارد نموده و بعداً به کنوانسیون ملحق شوند. در نهایت برخی کشورها (Uncitral, 2016) پیشنهاد دادند که قانون نمونه سازش آنسیترال و کنوانسیون سنگاپور توامان و با متن مشابه تصویب گردند تا کشورهایی که هنوز آمادگی یا تمایلی برای الحاق به کنوانسیون را ندارند، از مقررات مشابه آن در قانون نمونه استفاده کنند و بدینوسیله غالب کشورها یک معیار یکسان را در خصوص سازش‌نامه‌ها اجرا کنند؛ زیرا مقررات قانون نمونه و کنوانسیون تا حد زیادی یکسان می‌باشند (Sussman, 2018, p.48 & McCormick, 2019, p.376-377 & Ong, 2019, p.528 & Chua, 2019(1), p. 2 & Abramson, 2019, p.376-377). از طرفی در خصوص حقوق ایران نیز سوالاتی مطرح می‌گردد. دولت ایران کنوانسیون را امضاء کرده است (ایرنا، ۱۳۹۸) اما نه تنها قانون نمونه ۲۰۱۸ را در حقوق داخلی خود وارد ننموده بلکه قانون نمونه ۲۰۰۲ نیز تاثیری در مقررات حقوق داخلی ایران نداشته است و متأسفانه در حال حاضر حقوق داخلی ایران رویکرد نوین و تشویق‌کننده‌ای به سازش ندارد. در نتیجه ایران در خصوص سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی با الحاق به کنوانسیون سنگاپور رویکردی حداکثری را اتخاذ نموده است اما در مقابل در خصوص سازش‌نامه‌های غیر تجاری یا غیر بین‌المللی رویکردی حداقلی دارد و جز در فروض مضیق مداخله دادگاه، داور یا سردفتر اسناد رسمی، به هیچ عنوان وصف لازم‌الاجرای مستقل این سازش‌نامه‌ها را به رسمیت نمی‌شناسد. لذا به قانون‌گذار ایران پیشنهاد می‌گردد در مقررات داخلی نیز معیارها و مقررات قانون نمونه ۲۰۱۸ را در قالب قانون داخلی تقنین و اعمال کند تا تضادی آشکار میان رفتار قانونی با سازش‌نامه‌های داخلی و بین‌المللی در نظام حقوقی ایران مشاهده نشود.

۴. اعطای وصف لازم‌الاجرا به سازش‌نامه‌ها

فلسفه اصلی و مهمترین دلیل انعقاد کنوانسیون سنگاپور اعطای وصف لازم‌الاجرا به سازش‌نامه‌های حاصل از فرایند میانجی‌گری است و در واقع این کنوانسیون به دنبال این است که وضعیتی مشابه آنچه کنوانسیون نیویورک در خصوص آراء داوری ایجاد کرده است، درمورد سازش‌نامه‌ها به ارمغان بیاورد (Strong, 2014, p.28 & Sim, 2019, p.691 & Chong and Steffek, 2019, p.449 & Muigua, 2019, p.7 & Strong, 2019, p.47 & Sudborough, 2019, p.234 & Alexander, 2018, p.1 & Chua, 2019(2), p.2 & Lim, 2019, p.391). اعطای وصف لازم‌الاجرا به سازش‌نامه‌های حاصل از فرایند میانجی‌گری بدین معنا نیست که تا به حال امکان اجرای سازش‌نامه‌ها وجود نداشته است بلکه هدف اعطای رژیم مستقل اجرایی به سازش‌نامه‌ها است. تا کنون در حقوق ایران، سازش‌نامه‌ها فقط در فرض تنظیم در دفاتر اسناد رسمی یا نزد داور یا دادگاه لازم‌الاجرا بودند اما این کنوانسیون به دنبال ایجاد امکان اجرای سازش‌نامه بدون نیاز به استفاده از روش‌های مذکور است. با توجه به تحقیقاتی که صورت گرفته است مهمترین مانع استفاده از روش سازش میان فعالان تجاری، فقدان وصف لازم‌الاجرا برای سازش‌نامه است (Sussman, 2018, p.42 & Sim, 2019, p.685 & Vanišová, 2019, p.3 & Schnabel, 2019, p.2). در واقع طرفین دعوا در فقد مقرراتی از قبیل کنوانسیون سنگاپور، پس از صرف زمان و هزینه و انعقاد سازش‌نامه، مجبور به استفاده از دیگر روش‌های حل و فصل اختلافات از قبیل داوری و دادرسی می‌گردند (Schnabel, 2019, p.2).

وفق ماده ۴ این کنوانسیون، هر یک از طرفین که به دنبال اجرای سازش‌نامه است، باید اقداماتی به شرح ذیل انجام دهد: (۱) ارائه سازش‌نامه امضا شده توسط طرفین؛ (۲) ارائه دلیلی مبنی بر اینکه سازش‌نامه حاصل فرایند سازش است مثل امضای میانجی روی سازش‌نامه؛ (۳) در ارتباطات الکترونیکی جهت تحقق شرط امضای

سازش نامه، باید روشی برای احراز هویت و اراده طرفین وجود داشته باشد که روش مذکور به اندازه کافی قابل استناد بوده و عملاً نیز کارکرد های بند قبل را داشته باشد؛ ۴) با دستور مقام صلاحیت دار، امکان ترجمه سازش نامه ای که به زبان رسمی کشور عضو کنوانسیون نیست، وجود دارد؛ ۵) امکان مقرر کردن مستندات لازم برای تحقق الزامات فوق توسط مقام صالح؛ ۶) لزوم اقدام سریع مقام صالح^۱ در در مقام رسیدگی به درخواست اجرای سازش نامه.

در صورتی که سازش نامه تحت شمول موانع اجرا در ماده ۵ کنوانسیون قرار نگیرد، سازش نامه مذکور به طور مستقیم اجرا می شود. هم چنین وجود سازش نامه به عنوان دفاعی کامل در صورت تلاش یکی از طرفین دعوی برای طرح دعوی با موضوع یکسان در دادرسی یا داوری قابل استناد و شناسایی خواهد بود. به علاوه نیازی به بررسی فرایند میانجی گری در کشوری جز کشور اجراکننده وجود ندارد (Alexander, 2019, p.417 & Kingsley, 2019, p.2).

با بررسی موضع برخی مقررات بین المللی، نوآوری و رویکرد نوین کنوانسیون سنگاپور در خصوص اعطای قابلیت اجرایی به سازش نامه ها مشخص می گردد. در ماده ۶ دستورالعمل اتحادیه اروپا^۲ در خصوص میانجی گری ۲۰۰۸ از اعضا درخواست شده است که ترتیبی ارائه بدهند که سازش نامه های کتبی ناشی از فرایند میانجی گری قابل اجرا باشند اما مکانیسم اجرا به اعضا سپرده شده است. بدین معنا که نیازی نیست سازش نامه ها مستقیماً اجرا شوند و کشورها می توانند فقط سازش نامه های مذکور در رای دادگاه را یا هر مقام صلاحیت دار یا هر روش دیگری که قانون داخلی اعضا مجاز می داند، قابل اجرا بدانند (Sussman, 2018, 43). چنین رویکردی در ماده ۱۴ قانون نمونه ۲۰۰۲، ماده ۱۴ قانون یکپارچه میانجی گری ایالات

۱. در ماده ۴ کنوانسیون از مقام صالح صحبت شده است لذا می توان گفت علاوه بر دادگاه سایر مقامات صالح نیز باید به سازش نامه حاصل از میانجی گری ترتیب اثر دهند.

۲. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters

متحده آمریکا^۱، نیز قابل مشاهده است. این مسأله باعث ایجاد حس عدم اطمینان و پیش‌بینی‌ناپذیری در مورد نتیجه سازش می‌گردد. به عنوان مثال اگر اجرای یک سازش از دادگاه‌های کشور سنگاپور که دارای نظام حقوقی کامن‌لا است تقاضا بشود، دادگاه‌ها به راحتی حکم الزام به ایفای تعهدات قراردادی را صادر نمی‌کنند و شرایط خاصی برای آن در نظر می‌گیرند. در مقابل اگر اجرای سازش‌نامه از دادگاه‌های آلمان با نظام حقوقی رومی ژرمنی درخواست شود صدور حکم الزام به ایفای عین تعهدات قراردادی یک فرض اولیه و بدیهی برای دادگاه هاست. همچنین رویه کشورهای مختلف در خصوص صدور حکم به پرداخت جریمه‌های مذکور در سازش‌نامه متفاوت است. (Chong and Steffek, 2019, p.452-453)

در حقوق داخلی ایران سازش‌نامه به خودی خود، دارای وصف لازم‌الاجرا نیست و از طریق تنظیم در دفاتر اسناد رسمی، نزد داور یا دادگاه لازم‌الاجرا خواهد بود. به طور خلاصه در نظام حقوقی ایران، نحوه اجرای سازش‌نامه‌ها بدین صورت است که : آثار و اجرای سازش‌نامه منعقد در دفتر اسناد رسمی تابع مقررات راجع به اجرای اسناد رسمی لازم‌الاجرا است (شمس، (۱۳۹۸)(۱)، ج ۱، ص ۱۲۷؛ شمس، (۱۳۹۸)(۳)، ج ۳، ص ۴۹۸-۴۹۹). هرگاه سازش در دادگاه واقع شود دادگاه مبادرت به صدور گزارش اصلاحی می‌کند. در گزارش اصلاحی اموری که طرفین نسبت به آن توافق نمودند و باید به آن عمل نمایند نوشته شده و ختم موضوع به سازش اعلام می‌شود. گزارش اصلاحی مانند احکام دادگاه‌ها به اجرا گذاشته می‌شود (شمس، (۱۳۹۸)(۱)، ج ۱، ص ۱۲۷؛ شمس، (۱۳۹۸)(۳)، ج ۳، ص ۴۹۸-۴۹۹). اگر سازش در خارج از دادگاه واقع شده باشد و طرفین در دادگاه حاضر شده و به صحت آن اقرار نمایند دادگاه به ترتیبی که در بالا گفته شد اقدام می‌نماید و مشمول همان احکام و آثار است (شمس، (۱۳۹۸)(۱)، ج ۱، ص ۱۲۷؛ شمس، (۱۳۹۸)(۳)، ج ۳، ص ۴۹۸-۴۹۹). به موجب ماده ۴۸۳ قانون آئین دادرسی مدنی و با لحاظ ماده ۴۸۸ قانون مزبور، هرگاه داوران

۱. Article 14 of Uniform Mediation Act 2003.

اختیار صلح داشته باشند، صلح نامه ای که به امضای داوران رسیده باید ظرف ۲۰ روز اجرا شود. در غیر این صورت ذینفع می‌تواند اجرای آن را از دادگاه بخواهد (شمس، ۱۳۹۸(۳)، ج ۳، ص ۴۹۵). همانطور که بیان گردید با الحاق ایران به کنوانسیون سنگاپور وضعیت ناهمگونی میان سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی و سازش‌نامه‌های داخلی در حقوق ایران وجود دارد زیرا سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی دارای وصف لازم‌الاجرا هستند اما در مورد سازش‌نامه‌های داخلی به جز فروض استثنائی، چنین حمایت اجرایی مطابق حقوق ایران صورت نمی‌گیرد.

از طرفی مفاد اصل ۱۳۹ قانون اساسی در ذکر تشریفات صلح اموال عمومی و دولتی نیز بر این تردیدها می‌افزاید. کنوانسیون سنگاپور اصولاً بر دعاوی که طرف آن دولت یا سازمان‌های دولتی یا شخصی که از طرف دولت اقداماتی انجام می‌دهد، اعمال می‌گردد اما کشورها می‌توانند طبق ماده ۸ با حق شرط، اعمال کنوانسیون بر این نوع دعاوی را محدود نمایند (Manukyan, 2019, p.1). همچنین در دعاوی که یک طرف آن دولت است، استفاده از روش سازش مطلوبتر است زیرا همانطور که بیان گردید اقامه دعوا علیه یک کشور یا دولت به هر مبنایی که باشد، عملی غیر دوستانه تلقی می‌گردد. در مقابل، استفاده از روش سازش روشی مناسب‌تر جهت حل و فصل اختلافات در اینگونه دعاوی است (Sim, 2019, p.675 & Reinisch, 2017, p.126-128). اما اصل ۱۳۹ قانون اساسی ایران باعث می‌گردد بخش زیادی از این دعاوی جهت ارجاع به سازش با موانع و تشریفات مفصلی مواجه شوند.

همانطور که مشخص است اصل ۱۳۹ قانون اساسی در خصوص اموال عمومی و دولتی است و نه اشخاص حقوقی دولتی؛ لذا ممکن است در دعوائی که یک شخص خصوصی که اموالی دولتی در اختیار دارد، یکی از اطراف دعواست، دادگاه ایرانی علی‌رغم وجود سایر شرایط مذکور در کنوانسیون، با توجه به تشریفات اصل ۱۳۹ قانون اساسی نتواند اجرائیه صادر نماید. این اصل یکی از ابهامات نظام حقوقی ایران است و به بیان برخی صاحب نظران (میرمحمدصادقی، ۱۳۹۸، ص ۱) حدود ۳۰

پرونده داوری علیه این اصل در مجامع بین‌المللی به صورت کلی وجود دارد و تنها در یک مورد استناد ایران به این اصل مورد توجه قرار گرفته است. باید توجه داشت که حسب ماده ۳ کنوانسیون سنگاپور سازش‌نامه‌های بین‌المللی مشمول کنوانسیون، مطابق قانون آئین دادرسی کشور محل اجرا مورد حمایت واقع می‌شوند. با عنایت به مطلب مزبور از آنجا که حمایت‌های قانون آئین دادرسی مدنی از سازش‌نامه‌ها کامل نیست و به صورت ویژه معطوف به سازش‌نامه‌های حاصل از میانجی‌گری نیست، ضرورت اصلاح مقررات داخلی ایران در این زمینه کاملاً نمایان است.

۵. عدم استفاده از اصطلاح شناسایی

ممکن است علی‌رغم انعقاد سازش‌نامه توسط طرفین، یکی از ایشان از اجرای سازش‌نامه خود داری نماید، در این صورت اگر سازش‌نامه دارای وصف لازم‌الاجرا باشد، متعهدله می‌تواند اجرای سازش‌نامه را بر طرف مقابل تحمیل نماید. شناسایی در ادبیات حقوقی زمانی است که دادگاه می‌خواهد سازش‌نامه را اجرا نماید و بایستی مفاد سازش‌نامه را با قوانین مقر دادگاه تطبیق دهد و در صورت قانونی و مشروع تلقی نمودن سازش‌نامه دستور اجرای آن را صادر کند. به طور خلاصه همانگونه که برخی نویسندگان (Sussman, 2018, p.49 & McCormick and Ong, 2019, p.532 & Chong and Morris-Sharma, 2019, p.500) بیان داشته اند، کنوانسیون سنگاپور در خصوص شناسایی سکوت اختیار نموده است. همچنین برخلاف کنوانسیون نیویورک راجع به شناسایی و اجرای آراء داوری خارجی، به هیچ عنوان از تعبیر «شناسایی» در نام کنوانسیون سنگاپور یا مواد آن استفاده نشده است. در نظام حقوقی ایران باید میان شناسایی سازش‌نامه خارجی و داخلی تفکیک کرد. در مورد سازش‌نامه‌های خارجی تنظیمی نزد داور (ماده ۳۴ قانون داوری تجاری بین‌المللی و بند ۲ ماده ۵ کنوانسیون نیویورک)، دادگاه (ماده ۱۶۹ قانون اجرای

احکام) یا سردفتر اسناد رسمی (مواد ۱۲۹۵ قانون مدنی و ماده ۱۷۷ قانون اجرای احکام مدنی) مفهوم شناسایی وجود دارد. لذا در صورتی که سازش‌نامه ای نزد سر دفتر اسناد رسمی یا داور یا دادگاه تنظیم گردد، دادگاه اجراکننده سازش‌نامه می‌تواند وفق مقررات فوق‌الذکر سازش‌نامه را بر خلاف نظم عمومی تشخیص دهد و تقاضای اجرا را مردود اعلام کند. در خصوص سازش‌نامه‌های خارجی، جز در موارد فوق‌الذکر، در حال حاضر مفهوم دوم شناسایی به معنای تطبیق سازش‌نامه با نظام حقوقی داخلی ایران توسط دادگاه ایرانی امکان‌پذیر نیست زیرا شناسایی مقدمه اجراست و با توجه به قطعی نشدن الحاق ایران به کنوانسیون سنگاپور، سازش‌نامه‌های خارجی جز در مواردی که در نظام خارجی مربوطه لازم‌الاجراء تلقی می‌شوند، در نظام حقوقی ایران قابل اجرا نیستند که نیازی به شناسایی توسط دادگاه وجود داشته باشد. در خصوص سازش‌نامه‌های داخلی نیز وفق ماده ۹۷۵ قانون مدنی، امکان شناسایی برای دادگاه فراهم شده است.

۶. عدم وضع مقررات در خصوص توافق‌نامه حل و فصل اختلافات از طریق سازش

مهمترین تفاوت کنوانسیون سنگاپور و نیویورک در این است که کنوانسیون سنگاپور صرفاً در خصوص سازش‌نامه^۱ به عنوان نتیجه فرایند میانجی‌گری است و در مورد توافق‌نامه حل و فصل اختلافات از طریق سازش^۲ مطلبی بیان نداشته است (Strong, 2019, p.47 & Sussman, 2018, p.49).

البته در خصوص توافق‌نامه سازش صحبت‌هایی در جلسات کارگروه (Uncitral, 2016 & UNCITRAL, 2015(2) شده بود اما با توجه به لزوم پیچیده نشدن مقررات چنین ایده ای رد شد. همچنین طبق این کنوانسیون، ضرورتی ندارد حتماً

---

۱. Mediated settlements

۲. Agreements to mediate

طرفین دعوا توافق‌نامه سازش منعقد نمایند و کنوانسیون در صورت وجود یا عدم وجود توافق‌نامه قبلی، بر سازش‌نامه اعمال می‌گردد و نهایتاً توافق‌نامه سازش می‌تواند تحقق این شرط را اثبات نماید که سازش‌نامه حاصل از فرایند میانجی‌گری بوده است. در نتیجه تصمیم کارگروه مبنی بر عدم درج موادی در خصوص توافق‌نامه سازش در متن کنوانسیون، باید پذیرفت که توافق‌نامه سازش ارتباطی به این کنوانسیون ندارد و سازش‌نامه نهایی می‌تواند در خصوص موضوعاتی خارج از توافق‌نامه سازش باشد زیرا طرفین دعوا می‌توانند هرگونه اختلافی را که می‌خواهند در زمان انعقاد سازش‌نامه حل و فصل نمایند. این مسأله برخلاف کنوانسیون نیویورک است که طبق آن باید رای داوری صرفاً در خصوص موضوعاتی باشد که در محدوده توافق‌نامه داوری هستند (Sussman, 2018, p.14 & Schnabel, 2019, p.49). همچنین از منظر مزبور، حتی در صورت وجود توافق‌نامه سازش نیز بایستی طرفین دعوا برای انعقاد سازش‌نامه نهایی توافق کنند. در واقع بر خلاف رای داوری، سازش‌نامه نیز مبنای توافقی دارد. به همین دلیل است که وجود توافق‌نامه داوری ضروری است زیرا می‌توان طرفین دعوا را به داوری الزام نمود اما وجود توافق‌نامه سازش حیاتی نیست چراکه امکان الزام طرفین دعوا به سازش وجود ندارد و سازش‌نامه بایستی با توافق طرفین منعقد شود.

شایسته بود در کنوانسیون سنگاپور نیز این موضوع مطرح می‌شد که اگر علی‌رغم وجود توافق‌نامه مبنی بر حل و فصل اختلافات از طریق سازش، یکی از طرفین دعوا به روش‌های دیگر مثل داوری و دادرسی توسل جوید، دعوی وی توسط داور و قاضی مورد رسیدگی قرار نگیرد یا حتی در صورت انجام رسیدگی، رای داوری یا دادرسی خارجی از حمایت اجرایی نزد دادگاه‌های کشورهای متعاقد برخوردار نگردد و کشور محل درخواست اجرای رای داوری یا دادرسی مزبور، وجود توافق‌نامه سازش را به عنوان مانع اجرا تلقی کند. البته در نظام حقوقی ایران و بسیاری از کشورهای دیگر توافق طرفین مبنی بر انتخاب روش حل و فصل اختلافات مورد

حمایت قرار می‌گیرد، بدین نحو که طرح دعوی مخالف با مکانیسم توافقی حل اختلاف منجر به رد دعوا خواهد شد. عموماً شناسایی توافق‌نامه حل و فصل اختلافات، معطوف به روش‌های توافقی مثل داوری و دادرسی است و در خصوص روش‌های دوستانه مثل سازش یا مذاکره، شناسایی به مفهوم مزبور کمتر رخ می‌دهد و در بیشتر موارد، علی‌رغم وجود توافق طرفین بر حل و فصل اختلافات از طریق سازش، دادگاه به رسیدگی خود به دعوی مطروحه ادامه می‌دهد و وجود توافق‌نامه سازش را مانع رسیدگی قضایی تلقی نمی‌کند. درج شرط حمایت از توافق‌نامه حل و فصل دعوی از طریق سازش به نحو فوق‌الذکر، در کنوانسیون، می‌توانست وحدت رویه‌ای در این خصوص ایجاد نماید.

البته در برخی نظام‌های حقوقی این مسأله مورد پذیرش قرار گرفته است. در نظام حقوقی ایالات متحده آمریکا در پرونده *MB America, Inc. v. Alaska Pac. Leasing*^۱ بیان گردید که در صورت وجود توافق‌نامه سازش میان طرفین دعوا و پیگیری دعوا از طریق روش‌های دیگر حل اختلاف، دعوی مذکور باید رد شود. چنین موضعی در حقوق انگلستان طی پرونده *Ohpen Operations UK Limited v. Invesco Fund Managers Limited*^۲ اتخاذ شد.

در خصوص موضع نظام حقوقی ایران نیز باید بیان داشت از آنجایی‌که در حقوق ایران از خود سازش‌نامه جز در فروض استثنائی حمایت اجرایی صورت نمی‌گیرد، به طریق اولی نمی‌توان انتظار داشت که توافق‌نامه حل و فصل اختلافات به وسیله سازش، موضوع حمایت اجرایی واقع شود. البته اگر دادگاه‌ها به دنبال حمایت اجرایی از توافق‌نامه سازش باشند، می‌توانند در صورت اقامه دعوی علی‌رغم وجود توافق‌نامه سازش، با استناد به عمومات فقهی و حقوقی از جمله قاعده المومنون عند شروطهم و قاعده لزوم قراردادهای، نسبت به دعوی مطروحه قرار عدم استماع دعوا

---

۱. 32 Nev. Adv. Op. 8 (2016)

۲. EWHC 2246 (2019)

صادر نمایند زیرا توافق‌نامه سازش الزامی برای طرفین ایجاد کرده و اقامه دعوا نزد داور یا دادگاه خلاف توافق طرفین است. شایان ذکر است حتی در صورت به رسمیت شناختن الزام طرفین به رعایت توافق‌نامه سازش، با توجه به فقدان حمایت اجرایی از اکثر سازش‌نامه‌ها به عنوان نتیجه فرایند میانجی‌گری در نظام حقوقی ایران، چنین رویکردی برای ارتقای نهاد سازش و همچنین در راستای حفظ منافع طرفین دعوی تأثیر به‌سزایی ندارد.

۷. عدم وضع مقررات صریح در خصوص حفظ محرمانگی در سازش

محرمانگی عنصری خاص و مهم در سازش است زیرا در صورت اطمینان خاطر طرفین دعوا از حفظ محرمانگی، تمامی راه‌های سازش به صورت صریح میان طرفین بحث می‌شود و با ارائه تمامی اطلاعات، میانجی نیز می‌تواند راه‌های بهتری را به طرفین دعوا پیشنهاد دهد (Claxton, 2019, p.4 & شیروی، ۱۳۸۵، ص ۵۶ & Hadikusumo and Chua, 2015, p.16 & Rovine, 2010, p.432). در ابتدای مذاکرات کارگروه آنسیترال انتظار ذکر مقررهای در خصوص محرمانگی وجود داشت (Lo and Jo-Mei, 2014, p.399). در تمامی دعاوی مربوط به موضوع مذکور و سایر موارد موجود در چارچوب کنوانسیون، دادگاهی که اجرای سازش‌نامه از آن تقاضا شده است باید مطابق شرایط قانون حاکم، محرمانگی فرایند میانجی‌گری را حفظ نماید و نیازی نیست وارد جزئیات توافق‌نامه سازش شود زیرا این مسأله باعث نقض محرمانگی خواهد شد و صرفاً بررسی تحقق استفاده از فرایند میانجی‌گری توسط طرفین و تنظیم سازش‌نامه کفایت می‌کند. کنوانسیون در خصوص رعایت محرمانگی مقرراتی ندارد و باید بر اساس مقررات قانون داخلی حاکم رفتار شود (Chua, 2016 & Schnabel, 2019, p.18 & UNCITRAL, 2019(2), p.20).

با بررسی و تدقیق در مواد کنوانسیون، می‌توان قائل بر این بود که تعهد محرمانگی به صورت ضمنی پیش‌بینی شده است. در پاراگراف ۵ از بند ۱ ماده ۵

کنوانسیون، یکی از جهات رد اجرای سازش‌نامه، وضعیتی است که استانداردهای قابل اعمال در خصوص میانجی یا سازش به صورت اساسی توسط میانجی مورد نقض قرار گرفته باشد به نحوی که در صورت اطلاع طرف مقابل از نقض فوق‌الذکر، اساساً وی اقدام به انعقاد سازش‌نامه نمی‌نمود. مطمئناً لزوم رعایت محرمانگی در سازش یکی از استانداردهای مهم مربوط به این روش حل و فصل اختلافات است. به همین دلیل است که در مواد ۸ و ۹ قانون نمونه ۲۰۰۲، ماده ۱۰ قانون نمونه ۲۰۱۸ و ماده ۷ دستورالعمل اتحادیه اروپا در خصوص میانجی‌گری ۲۰۰۸، به لزوم رعایت محرمانگی در فرایند میانجی‌گری اشاره شده است. همچنین در حقوق ایالات متحده آمریکا پرونده *E.J. Wilson v. Sheriff Roland Attaway* بر لزوم حفظ محرمانگی در فرایند سازش تأکید گردید.

به‌رغم مطالب فوق، به نظر می‌رسد در مجموع مطلوب‌تر آن بود که کنوانسیون سنگاپور مقررات صریحی را در زمینه محرمانگی وضع می‌نمود، تا وحدت رویه در این خصوص ایجاد شود. بدین معنا که به طور صریح یکی از جهات منع اجرای سازش‌نامه عدم رعایت اقتضائات محرمانگی در فرایند آن باشد. به هر حال این احتمال وجود که مقامات رسیدگی‌کننده در برخی کشورها، حفظ محرمانگی را از استانداردهای میانجی‌گری تلقی نکنند و وفق پاراگراف ۵ از بند ۱ ماده ۵ کنوانسیون مانع اجرای سازش‌نامه‌ای که مقتضیات اصل محرمانگی را رعایت نکرده است، نشوند.

در حقوق ایران مواد ۱۸۴ به بعد قانون آئین دادرسی مدنی، در خصوص لزوم رعایت محرمانگی در سازش مقرره‌ای ندارد. البته در مواد ۲۰ و ۲۲ آئین‌نامه میانجی‌گری در امور کیفری مصوب ۱۳۹۴ در این خصوص قواعدی ذکر شده است اما با توجه به فقدان قدرت تقنینی آئین‌نامه و معطوف بودن این مقرره به دعاوی مطروحه در مراجع کیفری، این آئین‌نامه نمی‌تواند سکوت قانون‌گذار ایران در

---

۱. 17 Fed. R. Evid. Serv. 1380

خصوص محرمانگی در سازش را جبران کند و نیاز به تقنین مقرراتی در این موضوع به وضوح احساس می‌شود.

۸. نتیجه

با توجه به مزایای متعدد استفاده از سازش در حل و فصل اختلافات طرفین، هدف اصلی کنوانسیون سنگاپور ۲۰۱۹، ایفای نقشی همسان با کنوانسیون نیویورک در خصوص شناسایی و اجرای آراء داوری خارجی، در جهت افزایش استفاده از روش میانجی‌گری در حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی است؛ لذا این کنوانسیون، حمایت‌های ویژه‌ای از سازش‌نامه‌های تنظیمی معمول داشته است. علاوه بر اعطای وصف لازم‌الاجرا به سازش‌نامه‌ها، کنوانسیون سنگاپور این امکان را فراهم می‌سازد که سازش‌نامه مستقیماً و بدون نیاز به شناسایی در مبداء، در قلمرو هر کدام از کشورهای متعاقد به اجرا گذاشته شود. همچنین با شناسایی سازش‌نامه‌ها، امکان استناد به سازش‌نامه به عنوان دفاع در برابر دعاوی مشابه نیز فراهم شده است.

البته با توجه به معمول نبودن سازش در کشورهای مختلف، اهمیت در نظر گرفتن جایگاه سازش در نظام‌های حقوقی گوناگون و تجربه متفاوت کشورها در این خصوص و ضرورت ترغیب هرچه بیشتر نظام‌های حقوقی جهت امضای کنوانسیون، موضوعات اختلاف برانگیز متعددی در تنظیم این کنوانسیون مطرح شد و برخی تصمیمات ماخوذه از جمله عدم وضع مقرراتی در خصوص اعتبار بخشی کامل به توافق‌نامه طرفین مبنی بر حل و فصل دعاوی از طریق سازش و عدم ارائه قواعدی صریح در خصوص لزوم حفظ محرمانگی در فرایند میانجی‌گری، قابل نقد می‌باشند.

به‌رغم آنکه امضای معاهده سنگاپور توسط ایران، اقدامی مثبت در خصوص تقویت این روش حل‌اختلاف در نظام حقوقی ایران به حساب می‌آید اما با این وجود نمی‌توان از نظر دور داشت که سازش‌نامه‌های داخلی در نظام حقوقی ایران به جز

فروض مضیق و استثنائی از حمایت اجرایی دستگاه قضایی بهره‌مند نیستند و لذا ضرورت دارد که قانون‌گذار ایرانی به سازش‌نامه‌های داخلی نیز اعتباری همسان حتی بالاتر از سازش‌نامه‌های بین‌المللی اعطا کند. به نظر می‌رسد اصلاح مقررات حقوق داخلی از جمله در قانون آئین دادرسی مدنی جهت گسترش دامنه اعتباربخشی اجرایی به سازش‌نامه‌های داخلی و غیرتجاری که نزد دادگاه، داور یا سر دفتر اسناد رسمی تنظیم نشده‌اند، گزینه اجتناب‌ناپذیر پیش‌روی قانون‌گذار ایرانی است. به نظر می‌رسد هر چند حل و فصل اختلافات از طریق میانجی‌گری اقدامی مثبت قلمداد می‌شود لیکن قبل از اتخاذ چنین سازوکاری و ملحق شدن به این کنوانسیون و اجرایی کردن مقررات آن قانون‌گذار باید زیرساخت‌های قانونی اجرای آن را فراهم آورد. این زیر ساخت‌ها شامل تربیت میانجی بر اساس استانداردها (بی طرفی، عدالت، شفافیت و اخلاق حرفه‌ای) و همچنین تدوین دستورالعمل‌ها و آئین‌نامه‌های مرتبط است؛ چراکه صرفاً امضای کنوانسیون و ملحق شدن به آن بدون در نظر گرفتن وضعیت نظام حقوقی موجود و فراهم کردن مقدمات اجرای مقررات مذکور، اقدامی عبث است.

۹. منابع

۹-۱. فارسی

۱. آوایی، سید علی‌رضا، «کنفرانس تخصصی کنوانسیون سازمان ملل در باره موافقت‌نامه‌های حل و فصل بین‌المللی ناشی از میانجی‌گری (کنوانسیون سنگاپور)»، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ۲۲ مهرماه سال ۱۳۹۸، تاریخ دسترسی: ۱۳۹۸/۰۷/۲۶، قابل دسترسی در: <http://www.modares.ac.ir/index.jsp?siteid=11&fkeyid=&siteid=11&pageid=28293&newsview=11556>
۲. ایرنا، «کنوانسیون سنگاپور با موافقت هیات دولت به امضا می‌رسد»، تاریخ دسترسی: ۱۳۹۸/۰۷/۲۶، قابل دسترسی در:

<https://www.irna.ir/news/83432523>.

۳. جنیدی، لعیا، «کنفرانس تخصصی کنوانسیون سازمان ملل در باره موافقت نامه‌های حل و فصل بین‌المللی ناشی از میانجی‌گری (کنوانسیون سنگاپور)»، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ۲۲ مهرماه سال ۱۳۹۸، تاریخ دسترسی: ۱۳۹۸/۰۷/۲۶، قابل دسترسی در :

<http://www.modares.ac.ir/index.jsp?siteid=11&fkeyid=&siteid=11&pageid=28293&newsview=11556> ،

۴. شمس، عبدالله، *اجرای احکام مدنی*، انتشارات دراک، جلد اول، چاپ سوم، ۱۳۹۸ (۱).
۵. شمس، عبدالله، *آیین دادرسی مدنی (دوره پیشرفته)*، انتشارات دراک، جلد دوم، چاپ چهل و دوم، ۱۳۹۸ (۲).
۶. شمس، عبدالله، *آیین دادرسی مدنی (دوره پیشرفته)*، انتشارات دراک، جلد سوم، چاپ سی و دوم، ۱۳۹۸ (۳).
۷. شیروی، عبدالحسین، «بررسی قانون نمونه آنسیترال در خصوص سازش تجاری بین‌المللی»، *اندیشه‌های حقوقی*، سال چهارم، شماره دهم، ۱۳۸۵.
۸. کاتوزیان، ناصر، *اعتبار امر قضاوت شده در دعاوی مدنی*، جلد ۵، تهران، انتشارات دادگستر، ۱۳۷۶.
۹. مافی، همایون و تاری، حسین، «اعتبار امر مختوم آراء داوری در حقوق ایران و آمریکا»، *پژوهش‌های حقوق تطبیقی*، دوره ۱۹، شماره ۴، ۱۳۹۴.
۱۰. میرمحمدصادقی، حسین، «کنفرانس تخصصی کنوانسیون سازمان ملل در باره موافقت نامه‌های حل و فصل بین‌المللی ناشی از میانجی‌گری (کنوانسیون سنگاپور)»، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ۲۲ مهرماه سال ۱۳۹۸، تاریخ دسترسی: ۱۳۹۸/۰۷/۲۶، قابل دسترسی در :

<http://www.modares.ac.ir/index.jsp?siteid=11&fkeyid=&siteid=11&pageid=28293&newsview=11556> ،

۱۱. نیازی، عباس، «اعتبار امر قضاوت شده در رأی داور»، فصلنامه دیدگاه‌های حقوقی، شماره ۵۵، پاییز ۱۳۹۰.

۲-۹. انگلیسی

12. Abramson, Hal, *New Singapore Convention on Cross-Border Mediated Settlements*, In *Mediation in International Commercial and Investment Disputes*, London, Oxford University Press, First Edition, 2019.
13. Alexander, Nadja, "A Convention on the enforcement of iMSAs and a new Model", Accessed on 2019/10/18, Available at: <http://mediationblog.kluwerarbitration.com/2018/03/16/convention-enforcement-imsas-new-model-law>, 2018.
14. Alexander, Nadja, "Ten trends in international mediation", *Singapore Academy of Law Journal*. V. 31, 2019.
15. Alexander, Nadja. "UNCITRAL and the enforceability of iMSAs: the debate heats up", Available at: <http://mediationblog.kluwerarbitration.com/2016/09/19/uncitralenforceabilityimsasdebateheats/>, 2016.
16. Chong, Shou Yu and Steffek Felix, "Enforcement of international settlement agreements resulting from mediation under the Singapore convention Private international law issues in perspective", *Singapore Academy of Law Journal*. 31, (Special Issue), 1-39. Research Collection School of Law, 2019.
17. Chua, Eunice, "Enforcement of International Mediated Settlement Agreements in Asia: A Path towards Convergence", 15 *Asian International Arbitration Journal*, Issue 1, pp. 1-27, 2019(2).
18. Chua, Eunice, "The Singapore convention on mediation – A brighter future for Asian dispute resolution", *Asian Journal of International Law*. Research Collection School of Law. Available at: https://ink.library.smu.edu.sg/sol_research/2861, 2019(1).
19. Chua, Eunice. "A Contribution to the Conversation on Mixing the Modes of Mediation and Arbitration: Of Definitional Consistency and Process Structure", *Transnational Dispute Management*, 1-15. Research

- Collection School of Law. Available at: https://ink.library.smu.edu.sg/sol_research/2771, 2018.
20. Claxton, James M., "The Singapore Convention: Mediation in a New York State of Mind". Accessed on 2019/10/18, Available at: <https://ssrn.com/abstract=3416116>, 2019.
21. Hadikusumo, Josephine and Chua, Eunice, "Recent developments In international mediation: Singapore's unique approach, Taipei International Conference on Arbitration and Mediation ", *Taipei International Conference on Arbitration and Mediation* 2015, September 6-7. Research Collection School of Law, 2015.
22. Kingsley Patrick R. *The Singapore Convention on Mediation: Good News for Businesses*, Stradley Ronon Stevens & Young, 2019.
23. Lim, Gloria, "International Commercial Mediation the Singapore Model", *Singapore Academy of Law Journal*, Vol 31, 2019.
24. Lo, Chang-fa and Jo-Mei M, Winnie, "Draft Convention On Cross-Border Enforcement Of International Mediated Settlement Agreements", *Contemporary Asia Arbitration Journal*, Volume 7, Number 1, 2014.
25. Manukyan, Mushegh, "Singapore Convention Series: A Call for Broad Interpretation of the Singapore Mediation Convention in the Context of Investor-State Disputes", Accessed on 2019/10/18, Available at: <http://mediationblog.kluwerarbitration.com/2019/06/10/singapore-convention-series-a-call-for-a-broad-interpretation-of-the-singapore-mediation-convention-in-the-context-of-investor-state-disputes>, 2019.
26. McCormick Khory and Ong Sharon S M, "Through The Looking Glass: An Insiders Perspective Into The Making Of The Singapore Convention On Mediation", *Singapore Academy of Law Journal*. V 31, 2019.
27. McFadden, Danny. *The Growing Importance of Regional Mediation Centres in Asia, In Mediation in International Commercial and Investment Disputes*, First Edition, London, Oxford University Press, 2019.

28. Morris-Sharma, Natalie Y, "constructing the convention on mediation The Chairperson's Perspective", *Singapore Academy of Law Journal*, 31, pp 487-519, 2019.
29. Muigua, Kariuki, "The Singapore Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation: Challenges and Prospects for African States", Accessed on 2019/10/18, Available at: <http://kmco.co.ke/wp-content/uploads/2019/04/The-Singapore-Convention-on-International-Settlement-Agreements-Resulting-from-Mediation-Kariuki-Muigua-April-2019.pdf>, 2019.
30. Nolan-Haley, Jacqueline M. "Judicial Review of Mediated Settlement Agreements: Improving Mediation with Consent", 5 *Y.B. Arb. & Mediation*, 152, 2013.
31. Quek Anderson, Dorcas. "Supporting party autonomy in the enforcement of cross-border mediated settlement agreements: A brave new world or uncharted territory?. Privatizing dispute resolution: Trends and limits", 18, 349-392. Research Collection School Of Law. Available at: https://ink.library.smu.edu.sg/sol_research/2909, 2019.
32. Reif, Linda C. "Conciliation As a Mechanism for the Resolution of International Economic and Business Disputes" 14 *Fordham Int'l LJ* 578, 1990.
33. Reinisch, August, "Elements of Conciliation in Dispute Settlement Procedures in Conciliation in International Law", *Christian Tomuschat, Riccardo Pisillo Mazzeschi & Daniel Thürer eds*, 2017.
34. Rooney Kim M. "Turning the Rivalrous Relations between Arbitration and Mediation into Cooperative or Convergent Modes of A Dispute Settlement Mechanism for Commercial Disputes in East Asia", *Contemporary Asia Arbitration Journal* Volume 12 Number 1, 2019.
35. Rovine, Arthur W, "*Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation*", the Fordham Papers, Netherlands, Martinus Nijhoff Publisher, 2010.
36. Schnabel, Timothy, "The Singapore convention on mediation: framework for the cross-border recognition and enforcement of mediated settlements". *Pepperdine Dispute Resolution Law Journal*, 19(A), 1-60, 2019.

37. Sim, Christine, "Conciliation of investor–state disputes, Arb-con-arb, and The Singapore Convention", *Singapore Academy of Law Journal*. V 31, 2019.
38. Stitt, Allan J. *Mediation: A Practical Guide*, First published, Great Britain, Cavendish Publishing Limited, 2004.
39. Strong, S. I., *Applying the Lessons of International Commercial Arbitration to International Commercial Mediation A Dispute System Design Analysis*, In *Mediation in International Commercial and Investment Disputes*, London, Oxford University Press, First Edition, 2019.
40. Strong, S. I., "Beyond International Commercial Arbitration? The Promise of International Commercial Mediation". *45 Washington University Journal of Law and Policy* 11; University of Missouri School of Law Legal Studies Research Paper Series No. 2013-21, 2014.
41. Sudborough, Calliope M, *Mediating Sovereign Debt Disputes*, In *Mediation in International Commercial and Investment Disputes*, London, Oxford University Press, First Edition, 2019.
42. Sun, Wei, "Harmonization of China's Legal System with the Convention: Suggestions for the Implementation of the Convention in China (Part 1) ", Accessed on 2019/10/18, Available at: <http://mediationblog.kluwerarbitration.com/2019/03/02/singaporeconventionseriesharmonizationofchinaslegalsystemwiththeconventionsuggestionsfortheimplementationoftheconventioninchinapart1>, 2019.
43. Sussman Edna, "The Singapore Convention Promoting the Enforcement and Recognition of International Mediated Settlement Agreements", *Icc Dispute Resolution Bulletin*, Issue 3, 2018.
44. Titi, Catharine. *Mediation and the Settlement of International Investment Disputes Between Utopia and Realism*, In *Mediation in International Commercial and Investment Disputes*, First Edition, London, Oxford University Press, 2019.
45. Uncitral, "Audio Recordings: U. N. Comm'n on Int'l Trade Law, 47th Session", Accessed on 2019/10/18, available at: <https://icms.unov>.

org/CarbonWeb/public/uncitral/speakerslog/4f35457d-6900-4492-9266-d503badlOf7c, 2014.

46. Uncitral, "Audio Recordings: Working Group HI (Arbitration and Conciliation), 63rd Session", Sept. 10, 2015, Accessed on 2019/10/18, available at: <https://icms.unov.org/CarbonWeb/public/uncitral/speakerslog/dfe74c41-404d-4cd9-ad3e-8ab8834a3dcc>, (2015)
47. Uncitral, "Audio Recordings: Working Group HI (Dispute Settlement), 65th Session", Sept. 16, 2016, Accessed on 2019/10/18, available at: <https://icms.unov.org/CarbonWeb/public/uncitral/speakerslog/aa875fca-e13c-49db-83f7-820bbe6dfe74>, 2016.
48. Vanišová, Veronika, "Current Issues in International Commercial Mediation: Short Note on the Nature of Agreement Resulting from Mediation in the light of the Singapore Convention", Charles University in Prague Faculty of Law, *Prague Law Working Paper Series*, Available at: <https://ssrn.com/abstract=3413560>, 2019.